

คอลัมน์ “แจ่งสี่เปี้ย” ฉบับวันที่ 7 กรกฎาคม 2569

สานพลัง พัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อการเติบโตที่ยั่งยืน

ดร.พรเพ็ญ สดศรีชัย
จันทร์ธิดา พัชรตันอรุณกร
ธนาคารแห่งประเทศไทย

ประเทศไทยเผชิญโจทย์เชิงโครงสร้าง ทั้งเศรษฐกิจที่เติบโตต่ำ ผลผลิตแรงงานที่ชะลอตัว สังคมสูงวัย และการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น คุณภาพของคนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดอนาคตประเทศ

การพัฒนาคน ต้องให้คนเป็นศูนย์กลาง และทำในหลายมิติ โดย ดร.ประสาร ไตรรัตน์วรกุล ประธานกรรมการบริหาร กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้กล่าวในงานสัมมนา Equity Forum 2026 เมื่อวันศุกร์ที่ผ่านมา เกี่ยวกับ 8 นวัตกรรม เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของทุนมนุษย์ไทยไว้อย่างน่าสนใจมาก

1. ระบบข้อมูล

ดร.ประสารฯ ชี้ให้เห็นความสำคัญของข้อมูล ซึ่งในอดีตเราขาดข้อมูลการศึกษาของเด็กยากจนในมิติต่าง ๆ “เปรียบได้กับหมอที่ไม่มีประวัติคนไข้ ไม่มีผลเลือด ต่อให้หมอเก่งแค่ไหน ก็ไม่มีทางวินิจฉัยได้ถูก” กสศ. จึงสร้างระบบข้อมูล iSEE ที่เชื่อมโยงข้อมูลกว่า 20 หน่วยงาน เพื่อค้นหาเด็กยากจนได้อย่างแม่นยำ

2. หลักประกันโอกาสทางการศึกษา

พ่อแม่ที่มีทุนมนุษย์ต่ำและทรัพย์สินน้อย ย่อมไม่มีกำลังพอจะดูแลลูกอย่างที่เราควรจะเป็น กสศ. จึงริเริ่มระบบหลักประกันโอกาสทางการศึกษา ด้วยเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข โดยเป็นระบบที่บูรณาการการคัดกรองความยากจน และการติดตามพัฒนาการ หากทุนมนุษย์มีมากขึ้น จะมีโอกาสที่จะตัดวงจรความยากจนข้ามรุ่น

3. Thailand Zero Dropout

การแก้ปัญหาเด็กหลุดจากระบบต้องเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกภาคส่วน ทั้งรัฐ เอกชน ลงมือทำร่วมกัน ให้เด็กหลุดจากระบบการศึกษาเป็นศูนย์ แต่ยังไม่เพียงพอ ต้องก้าวสู่ Thailand Zero Dropout Plus โดยเชื่อมต่อไปยังการศึกษาที่ยืดหยุ่นและมีคุณภาพ ตอบโจทย์ชีวิตเด็กได้ รวมถึงโอกาสเรียนรู้ควบคู่การทำงาน

4. โรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher & School Quality Program - TSQM)

คุณภาพการศึกษาไม่อาจเกิดขึ้นได้จากคำสั่งส่วนกลาง เพราะโรงเรียนแต่ละแห่งมีข้อจำกัดแตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ต้องเกิดจากความสามารถของโรงเรียนในการเห็นปัญหา เรียนรู้ และพัฒนาตนเอง TSQM จึงเน้นการขับเคลื่อนกลไกเครือข่ายที่หนุนเสริมให้โรงเรียนพัฒนาตนเองได้

5. ครูรัก(ษ์)ถิ่น

เพื่อตอบโจทย์โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลขาดครู จึงเน้นการพัฒนาคนรุ่นใหม่ในชุมชน ให้กลับไปเป็นครูของบ้านเกิดตนเอง การสร้างครูหนึ่งคน สามารถเปลี่ยนชีวิตเด็กได้อีกหลายรุ่น

6. การศึกษายืดหยุ่น (Flexible Learning / Learning Passport)

เด็กบางคนมีเงื่อนไขชีวิตที่ต้องทำมาหากิน ช่วยเหลือครอบครัว ทำให้เข้าเรียนในเวลาปกติไม่ได้ ดังนั้นเราไม่ควรบังคับให้ชีวิตของเด็กยึดตามระบบ แต่ต้องทำให้ระบบการศึกษายืดหยุ่นพอที่จะเดินทางไปหาเด็กนวัตกรรม “1 โรงเรียน 3 รูปแบบ” ทั้งการศึกษาในระบบ/การศึกษานอกระบบที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน/การศึกษาตามอัธยาศัย เรียนรู้ตามศักยภาพและความสนใจ เพื่อเปลี่ยนชุมชนเป็นห้องเรียนที่เชื่อมโยงการเรียนรู้กับทักษะชีวิตและอาชีพ โดยเทียบโอนผลการเรียนระหว่างกันได้ และนวัตกรรมอย่าง “Learning Passport” เพื่อให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้รับการรับรองและนำไปสร้างอนาคตได้

7. All for Education

อนาคตของเด็กไทย เป็นอนาคตร่วมกันของทุกคน ผลตอบแทนจากการลงทุนในเด็กหนึ่งคน ไม่ได้กลับคืนเฉพาะเด็กคนนั้น แต่กลับคืนสู่ครอบครัว ตลาดแรงงาน และสังคมโดยรวม

8. การวิจัยเชิงประจักษ์ (Evidence-based Research)

ดร.ประสารฯ เปรียบเปรยว่า "งานวิจัยเหมือนเข็มทิศ ข้อมูลบอกเราว่าเรืออยู่ที่ไหน แต่งานวิจัยบอกเราว่าควรแล่นเรือไปทิศใด และเส้นทางใดจะพาไปถึงปลายทางได้เร็วและปลอดภัยที่สุด โดยไม่ต้องลองผิดลองถูกด้วยชีวิตของเด็ก" จึงได้มีการใช้การวิจัยเชิงประจักษ์ที่หลากหลาย ก่อนจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

โจทย์ใหญ่ คือ ทำอย่างไรให้ 8 นวัตกรรมเปลี่ยนเกมเหล่านี้ เกิดความยั่งยืน ความเสมอภาคทางการศึกษาจึงเป็นเป้าหมายที่คนไทยทุกภาคส่วนสามารถร่วมกันเป็นเจ้าของ

ดร. ดอน นาครทรรพ ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายนโยบายการเงิน ธปท. ที่เข้าร่วมงานเสวนา ชี้ให้เห็นว่า **ทุนมนุษย์สำคัญมากต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม** เนื่องจากไทยเผชิญสังคมสูงวัยและคนเกิดน้อยลงจึงต้องชดเชยด้วยคุณภาพ **ทุกภาคส่วนจึงควรร่วมกันสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมและลดวงจรอุบาทว์ความยากจนข้ามรุ่น**

แบงก์ชาติเป็นภาคี ALL FOR EDUCATION ของ กสศ. ผ่าน [มูลนิธิ 50 ปี ธปท.](#) โดยให้ทุนแก่เด็กยากจนในสาขาขาดแคลน ผ่านโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง

อีกเรื่องที่ผู้ว่าการ **คุณวิทย์ รัตนกร** ให้ความสำคัญอย่างมาก คือ **การให้ความรู้ทางการเงิน** เพราะเป็นรากฐานของความมั่นคงทางการเงินของครัวเรือน และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจไทยในระยะยาว จึงได้ยกระดับการดำเนินงาน จัดตั้งฝ่ายส่งเสริมความรู้ด้านการเงิน เพื่อเป็นเจ้าภาพขับเคลื่อนงานอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และมีทิศทางที่ชัดเจน

ที่ผ่านมา แบงก์ชาติให้ความรู้ทางการเงินอย่างต่อเนื่อง ผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น Fin.ดี Happy Life!!! สำหรับวัยทำงาน และ Fin.ดี We Can Do!!! สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งสร้างผลลัพธ์ที่ดี แต่ยังไม่เพียงพอ จึงมาเน้นที่การผลักดันเชิงนโยบาย ขับเคลื่อนความรู้ทางการเงิน ผ่านระบบการศึกษาไทย

1. สร้างมาตรฐานร่วมของประเทศ

พัฒนากรอบสมรรถนะทางการเงิน (Financial Competency Framework) ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และหน่วยงานภาคการเงินที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดว่าเด็กไทยแต่ละช่วงวัย ควรมีความรู้ทักษะ และพฤติกรรมทางการเงินอะไรบ้าง

2. สร้างเครื่องมือให้ครู

พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการเงิน 4 ช่วงชั้น (ป.ต้น ป.ปลาย ม.ต้น ม.ปลาย) ที่ได้ ออกแบบตามกรอบสมรรถนะฯ ของแต่ละช่วงวัย เป็นตัวช่วยการสอนให้กับครูสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้

3. โครงการ “ครูสตางค์”

เพื่อสร้างครูที่มีองค์ความรู้ด้านการเงิน และทักษะการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ที่เพียงพอต่อการถ่ายทอดสู่ผู้เรียน

4. ต่อยอดไปยังระดับอุดมศึกษา

แบงก์ชาติร่วมมือกับหน่วยงานภาคการเงิน จัดทำ standard course syllabus ของระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ทุกมหาวิทยาลัยมีเนื้อหาวิชา Financial Literacy เป็นวิชาพื้นฐานที่นักศึกษาทุกคนได้เรียน และ ยังได้ผลักดันเชิงนโยบายผ่านกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) เพื่อส่งเสริมความรู้ทางการเงินในหลายมิติ

บทบาทของแบงก์ชาติ คือ การทำงานร่วมกับภาคการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคการเงิน และภาคเอกชน เพื่อสร้างระบบนิเวศที่ช่วยให้คนไทยทุกคนเข้าถึงการเรียนรู้ด้านการเงินได้อย่างต่อเนื่อง

ทั้งหมดนี้ เป็นการสานพลังจากทุกภาคส่วน มาร่วมกันขับเคลื่อนเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีองค์ความรู้ทั้งทักษะวิชาการ และทักษะทางการเงิน ให้ได้แรงงานคุณภาพที่ครบเครื่อง ซึ่งจะ เป็นรากฐานสำคัญให้กับเศรษฐกิจไทย เพื่อการเติบโตที่ยั่งยืนนะคะ

QR ห้องเรียนการเงิน ที่รวมกรอบสมรรถนะทางการเงินและชุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละช่วงวัย

** บทความนี้เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด **